

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤษณา เกษมศิลป์. นาถันทาแห่งกรุงสยามหรือมหาธาตุ 200 ปี. กรุงเทพฯ: บพิตร
การพิมพ์, 2525.
- การศาสนา, กรม. ประมวลระเบียบกรมการศาสนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา,
2526.
- การศาสนา, กรม. เอกสารประกอบการฝึกอบรมครูสอนปรัยัติธรรมฝ่ายศาสนศึกษา. ฝ่าย
ศาสนนิเทศก์ กองศาสนศึกษา, 2524.
- การศาสนา, กรม. รายงานการศาสนาประจำปี 2526. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา,
2526.
- การศาสนา, กรม. ประวัติการศึกษาของสงฆ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.
- การศาสนา, กรม. รายงานการศาสนาประจำปี 2535. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา,
2535.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. สภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย.
กองแผนงานการศึกษา, 2526.
- ชาย โปธิสิตา. มหาวิทยาลัยสงฆ์ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2522.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงของ
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2526.
- ดวงพร สุขศิริวัฒน์. พัฒนาการการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย พ.ศ.
2484-2534. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตร
ศาสตร์, 2536.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ประวัติวัดมหาธาตุ. พระนคร:
โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2461.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. เรื่องพระร่วง. พระนคร: โรง
พิมพ์อักษรบริการ, 2489.

- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. มูลเหตุการสร้างวัดในประเทศไทย. พระนคร: โรงพิมพ์อำพลวิทยา, 2502.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. เรื่องใน โบราณคดี. กรุงเทพฯ: บุรินทร์การพิมพ์, 2503.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ตำนานคณะสงฆ์ไทย. พระนคร: วัชรินทร์การพิมพ์, 2513.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ประชุมพระนิพนธ์เกี่ยวกับตำนานทางพุทธศาสนา. พระนคร: กรมศิลปากร, 2514.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ความทรงจำ. กรุงเทพฯ: บุรินทร์การพิมพ์, 2514.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงสาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2478.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงสาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2503.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงสาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2495.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงสาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4. กรุงเทพฯ: คุรุสภา 2503.
- ธนิต อยู่โพธิ์. ตำนานสมณศักดิ์พระวันรัตและสมเด็จพระราชาคณะผู้ทรงสมณศักดิ์สมเด็จพระวันรัตในกรุงรัตนโกสินทร์. พิมพ์ถวายในจารนฉลองพระชนมายุสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม, 2516.
- ธนู แสงศักดิ์. “คำกล่าวรายงานเนื่องในพิธีเปิดการฝึกอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมฝ่ายศาสนศึกษา” ใน เอกสารประกอบการฝึกอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมฝ่ายศาสนศึกษา. ฝ่ายศาสนนิเทศก์ กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา, 2524.
- นราธิปประพันธ์พงศ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. จดหมายเหตุลาลูแบร์ เล่ม 2. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2503.

- บรรพต วีระสัย และคณะ. พระสงฆ์กับสังคมไทยในมิติต่างๆ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2531.
- ประคอง กรรณสูต. สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- ประมวล ชัยขันธ์. “การศึกษาของพระสงฆ์” ไพบูลย์ 12, 1 (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2535): 53-56.
- ประมวล ชัยขันธ์. กรมการศาสนากับการขยายโอกาสทางการศึกษา” ไพบูลย์ 12, 3 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2535): 32-37.
- ปราณี จิตวิวัฒนา. การเคลื่อนที่ทางสังคมของสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษา มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- แผนงานการศึกษา, กอง, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. สภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์พระนคร, 2526.
- พระราชวรมุณี (ประยูรช ์ ปยุตโต) ชาวพุทธกับชะตากรรมของสังคม. กรุงเทพฯ, ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลสหประชาพาณิชย์, 2527.
- พระราชวรมุณี (ประยูรช ์ ปยุตโต). สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมล คีมทอง, 2527.
- พระราชวรมุณี (ประยูรช ์ ปยุตโต). การศึกษาของคณะสงฆ์: ปัญหาที่รื้อทางออก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมล คีมทอง, 2527.
- พระราชวรมุณี (ประยูรช ์ ปยุตโต). พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ) พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุนทรการพิมพ์ จำกัด, 2529.
- พูนสุข เชิดชัย. การศึกษาของพระสงฆ์ในจิตตภาวันวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ภิญโญ สาธร. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526.
- มร.เดอะ ลาลูแบร์ (แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร). ราชอาณาจักรสยาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดาวัด มอริดิแอร์., ค.ศ.1714.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. พุทธศาสนา ประวัติระหว่างปี 2500 ปีที่ล่วงแล้ว. พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2516.

- มหาวิทยาลัย. แถลงการณ์กิจการของสภาการศึกษามหาวิทยาลัย พ.ศ. 2489-2514. กรุงเทพมหานคร: พุทธอุปถัมภ์การพิมพ์, 2514.
- มหาวิทยาลัย. 100 ปีมหาวิทยาลัย (2436-2536). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- มนัส เกิดปรำงค์. พัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- แม่กองบาลีสนามหลวง. เรื่องการสอบประโยคบาลีสนามหลวง. กรุงเทพมหานคร: 2537.
- เมธี พงศ์โสภ. ปัญหาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2526.
- มหาประยูรช ปลอดโต. บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: บริษัทบพิช จำกัด, 2512.
- มณเฑียร ธีรานนุโท. พระมหา. การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย พ.ศ.2489-2520 วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สภาการศึกษามหาวิทยาลัย, 2534.
- วัฒนา มีชูเสพ. แนวโน้มการศึกษาสำหรับพระสงฆ์ภายในสองทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. การปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2516.
- “ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง” หลักที่ 4 ด้าน 2 คำอ่านและคำแปลจารึกสุโขทัย. พระนคร: โรงพิมพ์อักษรบริการ, 2489.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2435-2507. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507.
- สงวน โขงรัตน์. การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สวณา พรพัฒน์กุล. การศึกษาและการดำรงสมศักดิ์ของสงฆ์ไทย. รายงานการวิจัยลำดับที่ 4 ของภาควิชาจิตวิทยา และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2524.

สายทิพย์ จิตตมาศ. บทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในสังคมไทย 2489-2526. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

สิริวัฒน์ คำวันสา. สงฆ์ไทยใน 200 ปี. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2524.

สุทธิพงษ์ ดันตยาพิศาลสุทธิ. “พระพุทธศาสนากับการศึกษาของชาติ” ใบลาน 10, 5 (มิถุนายน-กรกฎาคม 2533): 46-54.

สุภา นวกรรมิก. การสำรวจกิจกรรมของพระสงฆ์ในภาคคณะสงฆ์ 2 เกี่ยวกับการศึกษา นอกระบบโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

สุมาลี สุวรรณแสง. ระบบบริหารการศึกษาฝ่ายสงฆ์ในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

เสฐียร โกเศศ. ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน. พระนคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2510.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. พุทธศาสนา: ทศนะและวิจารณ์. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529.

เสถียร อรุโสภาณ. พุทธศาสนากับพระมหากษัตริย์ไทย. พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2505.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง และคณะ. การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชาวนชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 2, โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

หอพระวชิรญาณ, หมายรับสั่งรัชกาลที่ 3 จ.ศ.1198 เลขที่ 1/1 เรื่อง นมัสการเชิญประชุมพระราชาคณะ 15 รูป พร้อมกัน ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ในการสอบไล่พระไตรปิฎก.

หอพระวชิรญาณ. จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จ.ศ.1216 เลขที่ 16/1.

หอพระวชิรญาณ. หมายรับสั่งรัชกาลที่ 4 จ.ศ.1205 เลขที่ 27/8 เรื่องแห่งพระราชบัญญัติ กับพระสงฆ์ 4 รูป จากวัดบวรนิเวศน์ไปอยู่วัดบวรเมณฑล.

อนันต์ วิริยะพินิจ. บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน. เอกสารประกอบการ

สัมพันธ์ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

อุษา ชัยโชติชัย. การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย ระหว่างปี พ.ศ.2432-2490.

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ภาษาอังกฤษ

Ballentine, Jeanne H. The Sociology of Education. New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1983.

Best, John W. Research in Education. New Jersey, Englewood Cliffs: Prentice-Hall Inc., 1970.

Good, Carter V. Dictionary of Education. New York: McGraw-Hill Book Company, 1973.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Dayle W. "Determining Size for Research Activities" Educational Psychological Measurement. Vol.30 (Autumn, 1970): 607-608.

ภาคผนวก

ท ทม 030917298

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

25 มิถุนายน 2539

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย
นมัสการ ท่านเจ้าอาวาส

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย น.ส.บุรทิน ช่างิรัฐ นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา กำลังดำเนินการ
วิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง "สภาพและปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียน
ส่วนกลาง" โดยมี รองศาสตราจารย์ รัตนา ตุงคสวัสดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องเก็บรวบรวม
ข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ในสำนักเรียนส่วนกลาง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ น.ส.บุรทิน ช่างิรัฐ ได้เก็บ
รวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ตุงสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

งานมาตรฐานการศึกษา

โทร. 2183530

แบบสอบถาม

เรื่อง

สภาพและปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนส่วนกลาง
(สำหรับผู้บริหารสำนักเรียน)

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนส่วนกลาง แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

ตอนที่ 2 สภาพของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ตอนที่ 3 ปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหามองการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย X ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. อายุ

( ) 20-30 ปี

( ) 51-60 ปี

( ) 31-40 ปี

( ) มากกว่า 60 ปี

( ) 41-50 ปี

2. ภูมิลำเนา

( ) ภาคกลาง

( ) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

( ) ภาคเหนือ

( ) ภาคใต้

3. จำนวนพรรษาที่บวช

( ) ต่ำกว่า 5 พรรษา

( ) 31-40 พรรษา

( ) 5-10 พรรษา

( ) 41-50 พรรษา

( ) 11-20 พรรษา

( ) มากกว่า 50 พรรษา

( ) 21-30 พรรษา

4. วุฒิส่งสวดทางการศึกษาสายสามัญ

( ) ไม่ได้รับการศึกษาสายสามัญ

( ) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

( ) ป.4

(ป.กศ.สูง / พ.ม.)

( ) ป.6 / ป.7 หรือเทียบเท่า

( ) ปริญญาตรี

( ) ม.3 / ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า

( ) สูงกว่าปริญญาตรี

( ) ม.6 / ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า

5. วุฒิสูงสุดทางการศึกษาแผนกธรรม

- ( ) ไม่ได้รับการศึกษาทางแผนกธรรม ( ) นักธรรมโท
( ) นักธรรมตรี ( ) นักธรรมเอก

6. วุฒิสูงสุดทางการศึกษาแผนกบาลี

- ( ) ไม่ได้รับการศึกษาทางบาลี ( ) เปรียญธรรม 6
( ) ประโยค 1-2 ( ) เปรียญธรรม 7
( ) เปรียญธรรม 3 ( ) เปรียญธรรม 8
( ) เปรียญธรรม 4 ( ) เปรียญธรรม 9
( ) เปรียญธรรม 5

7. จำนวนปีที่ดำรงตำแหน่งเจ้าสำนักเรียน

- ( ) ต่ำกว่า 5 ปี ( ) 21-30 ปี
( ) 5-10 ปี ( ) 31-40 ปี
( ) 11-20 ปี ( ) มากกว่า 40 ปี

ตอนที่ 2 สภาพของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย X ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง และเติมคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนดให้

ก. ด้านเป้าหมายการศึกษา

1. ท่านคิดว่าข้อใดเป็นเป้าหมายในการให้การศึกษาพระปริยัติธรรม
แผนกบาลีแก่พระภิกษุสามเณรในสำนักเรียน

- ( ) มีวิชาความรู้บาลีไวยากรณ์เพื่อสามารถศึกษาพระไตรปิฎกได้เข้าใจ
( ) มีวิชาความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
( ) เป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
( ) มีความรู้ทำให้ประกอบศาสนกิจได้ถูกต้อง
( ) มีความรู้ความเข้าใจภาษาบาลีในแง่วรรณคดีและสารัตถธรรม
ที่มีในคัมภีร์บาลีนั้น ๆ
( ) สามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ข้อใดเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
- ( ) เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนและขาดโอกาสทางการศึกษา ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาโดยการบวชเรียน
  - ( ) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
  - ( ) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรใช้เวลาให้เกิดประโยชน์
  - ( ) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาพระไตรปิฎกอย่างลึกซึ้ง
  - ( ) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ สามารถแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเพื่อประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
  - ( ) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่เรียนไม่ตรงไปเรียนที่สำนักเรียนอื่น

ข. หลักสูตร

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
- ( ) เหมาะสมและครอบคลุมเป้าหมายของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
  - ( ) เนื้อหามากเกินไป ( ) เนื้อหาน้อยเกินไป
  - ( ) เนื้อหาซ้ำซ้อน ( ) เนื้อหายังไม่เหมาะสมกับผู้เรียน
  - ( ) เนื้อหาไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์
  - ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ค. การบริหาร

1. ทางสำนักเรียนมีการกำหนดโครงการและขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงานไว้ชัดเจนและเป็นที่เข้าใจของผู้ร่วมงานหรือไม่
- ( ) มีการกำหนดไว้ชัดเจน ( ) มีแต่ไม่กำหนดชัดเจน
  - ( ) มีการกำหนดไว้ชัดเจนแต่ขาดบุคลากรที่จะดำเนินงาน
  - ( ) ไม่มี

2. ในการดำเนินงานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โรงเรียนมีการประสานงาน
ในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้กับหน่วยงาน ชุมชน หรือบุคคลอื่นหรือไม่

รายการ	การประสานงานกับ หน่วยงาน/บุคคลอื่น		ชื่อหน่วยงาน/ชุมชน/บุคคล ที่มีการประสาน
	มี	ไม่มี	
2.1 การอบรมครู.....	.....	.....	.....
2.2 การสรรหาบุคลากร ครู/อาจารย์.....	.....	.....	.....
2.3 การสอนวิชาต่าง ๆ.....	.....	.....	.....
2.4 การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอน.....	.....	.....	.....
2.5 การจัดหาครุภัณฑ์.....	.....	.....	.....
2.6 การจัดหางบประมาณ.....	.....	.....	.....
2.7 การขอค่าปรึกษาหารือใน การจัดการเรียนการสอน.....	.....	.....	.....
2.8 เรื่องอื่น ได้แก่.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

3. งบประมาณ

1. งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ที่ผ่านมาเพียงพอหรือไม่
- ( ) เพียงพอ
- ( ) ไม่เพียงพอ

2. สำนักเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อจัดการศึกษา
พระปริยัติธรรมแผนกบาลีจากที่ใดบ้าง
- ( ) เงินบำรุงการศึกษาหรือค่าธรรมเนียมการเรียน
( ) การบริจาคของประชาชน
( ) เงินสนับสนุนจากกรมการศาสนา
( ) เงินกองทุนหรือมูลนิธิของเอกสารหรือสมาคมการกุศลอุปถัมภ์
( ) เงินจากดอกผลมูลนิธิเพื่อการศึกษาของสำนักเรียน
( ) แหล่งอื่น ๆ (โปรดระบุ).....
.....
3. ในการดำเนินงานเพื่อจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ทางสำนักเรียนใช้จ่ายเงินไปในการใดบ้าง
- ( ) ค่านิตยภัตสำหรับครูพระ ( ) ค่าจ้างครูฆราวาส
( ) ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอน ( ) ค่าสาธารณูปโภค
( ) ค่าก่อสร้างอาคารเรียน ( ) ค่าอาหารสำหรับนักเรียน
( ) รางวัลแก่นักเรียนที่สอบผ่านและเรียนดี
4. ทางสำนักเรียนมีการวางแผนค่าใช้จ่ายไว้ชัดเจนหรือไม่
- ( ) วางแผนไว้ชัดเจน ( ) วางแผนไว้ไม่ชัดเจน
( ) ไม่ได้มีการวางแผนไว้

ง. สถานที่เรียน

1. สำนักเรียนใช้สถานที่ใดในการดำเนินการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี
- ( ) อาคารเรียนพระปริยัติธรรม ( ) ศาลาการเปรียญ
( ) วิหารครอบองค์พระเจดีย์ ( ) กุฏิพระ
( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
.....
2. สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
เพียงพอหรือไม่
- ( ) เพียงพอ
( ) ไม่เพียงพอ

3. สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีความเหมาะสมหรือไม่

( ) เหมาะสม

( ) ไม่เหมาะสม (เพราะ).....

จ. บุคลากร (ครู-อาจารย์)

1. ครูที่สอนหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีจำนวนเพียงพอหรือไม่

( ) เพียงพอ

( ) ไม่เพียงพอ

ฉ. การเรียนการสอน

1. ครู-อาจารย์ในสำนักเรียนของท่านได้มีส่วนร่วมในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ อย่างไร

( ) ไม่มีส่วนร่วม

( ) มีส่วนร่วม ด้าน

( ) กำหนดจุดประสงค์รายวิชา

( ) กำหนดปฏิบัติการสอนรายวิชา

( ) ทำข้อสอบร่วมรายวิชาในสำนักเรียน

( ) ประชุมปรึกษาหารือกำหนดวิธีการเรียนการสอนและวัดผล

( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

.....

2. สำนักเรียนของท่านได้รับความช่วยเหลือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากหน่วยงานอื่นหรือไม่

( ) ไม่ได้รับ

( ) ได้รับ

3. ท่านส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มเติมด้านใดบ้าง

- ( ) จัดให้มีการสอนนอกเวลาเรียน
- ( ) ให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาทางบาลีและการปฏิบัติศาสนกิจให้มากขึ้น
- ( ) ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นในการจัดการเรียนการสอน เช่น ขอวิทยากรทางด้านบาลี
- ( ) จัดการเรียนการสอนหลักสูตรภาคพิเศษ 15 วัน ก่อนสอบบาลีสนามหลวง
- ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

๕. สื่อการเรียนการสอน

1. สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีจำนวน

เพียงพอหรือไม่ อย่างไร

- ( ) เพียงพอ
- ( ) ไม่เพียงพอ

๖. การวัดและการประเมินผล

1. ทางสำนักเรียนมีการวัดและประเมินผลเมื่อใด

- ( ) ระหว่างเรียนกับครูที่วัดเพียงอย่างเดียว
- ( ) เมื่อสิ้นปีสอบบาลีสนามหลวงเพียงอย่างเดียว
- ( ) ทั้งระหว่างเรียนกับครูที่วัด และเมื่อสิ้นปีสอบบาลีสนามหลวง

ตอนที่ 3 ปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสำนักเรียนที่ท่านประจำอยู่ในด้านต่าง ๆ ขอให้ท่านพิจารณาตัวเองประกอบที่ก่อให้เกิดปัญหาและปัญหานั้น ๆ ยังไม่ได้รับการแก้ไข หรือแก้ไขไปแล้วแต่สภาพนั้น ๆ ยังไม่หมดไป หรืออาจไม่มีปัญหานั้น ๆ เลยในสำนักเรียนของท่าน

โปรดใส่เครื่องหมาย / ในช่องปัญหาที่มากน้อยตามสภาพที่ท่านเห็นสมควรเพียงระดับเดียว

- ระดับ 5 หมายถึง เป็นปัญหามากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง เป็นปัญหามาก
 ระดับ 3 หมายถึง เป็นปัญหาน้อย
 ระดับ 2 หมายถึง เป็นปัญหาน้อยที่สุด
 ระดับ 1 หมายถึง ไม่เป็นปัญหาเลย

สภาพของปัญหา	ความสำคัญของปัญหา					ช่องนี้ สำหรับผู้วิจัย [ ] [ ] [ ] 1-3
	เป็นปัญหา					
	มากที่สุด 5	มาก 4	น้อย 3	น้อยที่สุด 2	ไม่เป็น ปัญหาเลย 1	
ก. เป้าหมายการศึกษา						
1. นโยบายและเป้าหมายในการจัดการศึกษาไม่ชัดเจน.....						[ ] 4
2. นโยบายและเป้าหมายในการทำงานของสำนักเรียนยังไม่กระจ่างชัด.....						[ ] 5
ข. หลักสูตร						
1. เนื้อหาวิชาทางบาลีไวยากรณ์ เรียนเข้าใจยาก.....						[ ] 6

สภาพของปัญหา	ความสำคัญของปัญหา					ชื่องาน สำหรับผู้วิจัย
	เป็นปัญหา					
	มากที่สุด 5	มาก 4	น้อย 3	น้อย ที่สุด 2	ไม่เป็น ปัญหาเลย 1	
2. เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้.....						[ ] 7
3. วิชาเกี่ยวกับพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ความจำมากกว่าการนำไปประยุกต์ปฏิบัติ.....						[ ] 8
4. เนื้อหาวิชาทางบาลีไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์.....						[ ] 9
5. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ยังไม่มีรายละเอียด ขอบข่ายของหลักสูตรที่ชัดเจน....						[ ] 10
6. การเรียนการสอนแต่ละสำนักเรียนไม่ค่อยสอดคล้องเป็นไปในแนวเดียวกัน.....						[ ] 11
ค. การบริหาร						
1. สำนักเรียนไม่มีการกำหนดโครงการและขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงานไว้แน่นอน.....						[ ] 12
2. ผู้บริหารสำนักเรียนมีการกักตึงต้องรับผิดชอบมากเกินไป.....						[ ] 13
3. ประชาชนทั่วไปมองไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี.....						[ ] 14
4. ขาดความร่วมมือระหว่างพระภิกษุสามเณรในการปรับปรุงการดำเนินงานของสำนักเรียน....						[ ] 15
ง. งบประมาณ						
1. งบประมาณที่สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอนไม่เพียงพอ.....						[ ] 16

สภาพของปัญหา	ความสำคัญของปัญหา					ข้อนี้ สำหรับผู้วิจัย
	เป็นปัญหา					
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เป็นปัญหาเลย	
5	4	3	2	1		
2. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องยังไม่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างจริงจัง.....						[ ] 17
จ. สถานที่เรียน						
1. สถานที่เรียนมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน....						[ ] 18
2. สถานที่เรียนไม่มีความเหมาะสม.....						[ ] 19
ฉ. บุคลากร						
1. ครูที่สอนปรีชาธรรมแผนกบาลีมีจำนวนไม่เพียงพอ....						[ ] 20
2. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางบาลีอย่างแท้จริง....						[ ] 21
3. บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการศึกษาและวิธีการสอน.....						[ ] 22
4. บุคลากรในสำนักเรียนขาดความริเริ่มในการดำเนินการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอน.....						[ ] 23
5. ครู-อาจารย์ไม่ค่อยสนใจแต่งตำราประกอบการเรียนการสอน.....						[ ] 24
ช. การเรียนการสอน						
1. การเรียนการสอนเน้นวิธีการท่องจำ.....						[ ] 25
2. สำนักเรียนไม่มีแหล่งความรู้ให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติม เช่น ห้องสมุดหรือมุมอ่านหนังสือ....						[ ] 26
ซ. สื่อการเรียนการสอน						
1. สำนักเรียนขาดความพร้อมด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน.....						[ ] 27

สภาพของปัญหา	ความสำคัญของปัญหา					ชั่งน สำหรับผู้วิจัย
	เป็นปัญหา					
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เป็นปัญหาเลย	
	5	4	3	2	1	
2. ครู-อาจารย์ขาดทักษะในการใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน.....						[ ] 28
3. ตำราวิชาทางศาสนาที่ใช้อยู่มีเนื้อหาวิชาล้าสมัย.....						[ ] 29
๗. การวัดและการประเมินผล						
1. ข้อสอบที่ใช้ในการวัดผล วัดได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน.....						[ ] 30
2. อาจารย์ผู้สอนตัดสินคะแนนตามเกณฑ์ที่แม่กองบาลีสนามหลวงวางไว้.....						[ ] 31
3. สำนักเรียนขาดการวัดและการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ.....						[ ] 32
4. มีการทจวัดในการสอบ.....						[ ] 33
5. มีนักเรียนขาดสอบ.....						[ ] 34
6. มีนักเรียนสอบตก.....						[ ] 35

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาละอุปสรรค

คำชี้แจง แบบสอบถามตอนนี้เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาละอุปสรรคเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ขอให้ท่านโปรดให้ข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ของสำนักเรียนของท่านเอง

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาละอุปสรรค	สำหรับผู้วิจัย
1. เป้าหมายการศึกษา	....	[ ] 36

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค	สำหรับผู้วิจัย
2. หลักสูตร	....	[ ] 37
3. การบริหาร	....	[ ] 38
4. งบประมาณ	....	[ ] 39
5. สถานที่เรียน	....	[ ] 40
6. บุคลากร	....	[ ] 41
7. การเรียนการสอน	....	[ ] 42
8. สื่อการเรียนการสอน	....	[ ] 43
9. การวัดและการประเมินผล	....	[ ] 44

10. สำนักเรียนต้องการให้รัฐบาลและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนด้านใดบ้าง เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ	สำหรับผู้วิจัย [ ] 45
11. สำนักเรียนต้องการให้หน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องสนับสนุนด้านใดบ้าง เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ	[ ] 46
12. ข้อเสนอแนะในด้านอื่น ๆ	[ ] 47

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

นางสาวบุรณิชา ชาติรัฐ
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

สภาพและปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนส่วนกลาง
(สำหรับครู-อาจารย์)

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนส่วนกลาง แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป
- ตอนที่ 2 สภาพของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
- ตอนที่ 3 ปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย X ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. อายุ

- ( ) ต่ำกว่า 20 ปี
- ( ) 20-30 ปี
- ( ) 31-40 ปี
- ( ) 41-50 ปี
- ( ) 51-60 ปี
- ( ) มากกว่า 60 ปี

2. ภูมิลำเนา

- ( ) ภาคกลาง
- ( ) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ( ) ภาคเหนือ
- ( ) ภาคใต้

3. จำนวนพรรษาที่บวช

- ( ) ต่ำกว่า 5 พรรษา
- ( ) 5-10 พรรษา
- ( ) 11-20 พรรษา
- ( ) 21-30 พรรษา
- ( ) 31-40 พรรษา
- ( ) 41-50 พรรษา
- ( ) มากกว่า 50 พรรษา

4. วุฒิสงสุดทางการศึกษาสายสามัญ
- ( ) ไม่ได้รับการศึกษาสายสามัญ ( ) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 ( ) ป.4 (ป.ศ.สูง / พ.ม.)
 ( ) ป.6 / ป.7 หรือเทียบเท่า ( ) ปริญญาตรี
 ( ) ม.3 / ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า ( ) สูงกว่าปริญญาตรี
 ( ) ม.6 / ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า
5. วุฒิสงสุดทางการศึกษาแผนกธรรม
- ( ) ไม่ได้รับการศึกษาทางแผนกธรรม ( ) นักธรรมโท
 ( ) นักธรรมตรี ( ) นักธรรมเอก
6. วุฒิสงสุดทางการศึกษาแผนกบาลี
- ( ) ไม่ได้รับการศึกษาทางบาลี ( )เปรียญธรรม 6
 ( ) ประโยค 1-2 ( ) เปรียญธรรม 7
 ( ) เปรียญธรรม 3 ( ) เปรียญธรรม 8
 ( ) เปรียญธรรม 4 ( ) เปรียญธรรม 9
 ( ) เปรียญธรรม 5
7. จำนวนปีที่ดำรงตำแหน่งเจ้าสำนักเรียน
- ( ) ประจํา ( ) ชั่วคราว
8. นอกจากสำนักเรียนแห่งนี้แล้ว ท่านสอนที่สำนักเรียนอื่นอีกหรือไม่
- ( ) สอน ( ) ไม่สอน
9. ประสบการณ์ในการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
- ( ) ต่ำกว่า 5 ปี ( ) 21-30 ปี
 ( ) 5-10 ปี ( ) 31-40 ปี
 ( ) 11-20 ปี ( ) มากกว่า 40 ปี
10. ท่านได้รับค่าตอบแทนในการสอนหรือไม่
- ( ) ไม่ได้รับ
 ( ) ได้รับ โดยได้รับเดือนละ
- ( ) 1-500 บาท ( ) 1,501-2,000 บาท
 ( ) 501-1,000 บาท ( ) 2,001-2,500 บาท
 ( ) 1,001-1,500 บาท ( ) มากกว่า 2,500 บาท
 ( ) ไม่ระบุค่าตอบแทน

ตอนที่ 2 สภาพของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย X ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง และเติมคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนดให้

ก. ด้านเป้าหมายการศึกษา

1. ท่านคิดว่าข้อใดเป็นเป้าหมายในการให้การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีแก่พระภิกษุสามเณรในสำนักเรียน
  - ( ) มีวิชาความรู้บาลีไวยากรณ์เพื่อสามารถศึกษาพระไตรปิฎกได้เข้าใจ
  - ( ) มีวิชาความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
  - ( ) เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
  - ( ) มีความรู้ที่ทำให้ประกอบศาสนกิจได้ถูกต้อง
  - ( ) มีความรู้ความเข้าใจภาษาบาลีในแง่วรรณคดีและสารัตถธรรมที่มีในคัมภีร์บาลีนั้น ๆ
  - ( ) สามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ข้อใดเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
  - ( ) เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาให้มีโอกาสได้รับการศึกษาโดยการบวชเรียน
  - ( ) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
  - ( ) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรใช้เวลาให้เกิดประโยชน์
  - ( ) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาพระไตรปิฎกอย่างลึกซึ้ง
  - ( ) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ สามารถแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเพื่อประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
  - ( ) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมิที่เรียนไม่ต้องไปเรียนที่สำนักเรียนอื่น

ข. หลักสูตร

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี

- ( ) เหมาะสมและครอบคลุมเป้าหมายของการศึกษาพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี
- ( ) เนื้อหามากเกินไป ( ) เนื้อหาน้อยเกินไป
- ( ) เนื้อหาซ้ำซ้อน ( ) เนื้อหายังไม่เหมาะสมกับผู้เรียน
- ( ) เนื้อหาไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์
- ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ค. การบริหาร

1. ทางสำนักเรียนมีการกำหนดโครงการและขั้นตอนการวางแผน
การดำเนินงานไว้ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานหรือไม่

- ( ) มีการกำหนดไว้ชัดเจน ( ) มีแต่ไม่กำหนดชัดเจน
- ( ) มีการกำหนดไว้ชัดเจนแต่ขาดบุคลากรที่จะดำเนินงาน
- ( ) ไม่มี

ง. สถานที่เรียน

1. สำนักเรียนใช้สถานที่ใดในการดำเนินการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี

- ( ) อาคารเรียนพระปริยัติธรรม ( ) ศาลาการเปรียญ
- ( ) วัดารครอบองค์พระเจดีย์ ( ) กุฏิพระ
- ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
- .....

2. สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
เพียงพอหรือไม่

- ( ) เพียงพอ
- ( ) ไม่เพียงพอ

3. สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีความเหมาะสมหรือไม่
- ( ) เหมาะสม
- ( ) ไม่เหมาะสม เพราะ (โปรดระบุ).....

จ. การเรียนการสอน

1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ อย่างไร
- ( ) ไม่มีส่วนร่วม
- ( ) มีส่วนร่วม ด้าน ( ) กำหนดจุดประสงค์รายวิชา
- ( ) ทำแผนปฏิบัติการสอนรายวิชา
- ( ) ทำข้อสอบร่วมรายวิชาในสำนักเรียน
- ( ) ประชุมปรึกษาหารือกำหนดวิธีการเรียนการสอนและวัดผล
- ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
- .....
2. ท่านได้รับการอบรมเพื่อให้ความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีบ้างหรือไม่ อย่างไร
- ( ) ไม่ได้รับการอบรม
- ( ) ได้รับการอบรมจาก (โปรดระบุหน่วยงานที่จัดการฝึกอบรม)
- .....
- .....

ฉ. สื่อการเรียนการสอน

1. สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีจำนวนเพียงพอหรือไม่ อย่างไร
- ( ) เพียงพอ
- ( ) ไม่เพียงพอ
- ( ) ไม่มีการใช้สื่อ

๕. การวัดและการประเมินผล

1. ทางสำนักเรียนมีการวัดและประเมินผลเมื่อใด

- ( ) ระหว่างเรียนกับครูที่วัดเพียงอย่างเดียว
- ( ) เมื่อสิ้นปีตอนสอบบาลีสนามหลวงเพียงอย่างเดียว
- ( ) ทั้งระหว่างเรียนกับครูที่วัด และเมื่อสิ้นปีตอนสอบบาลีสนามหลวง

ตอนที่ 3 ปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

คำชี้แจง แบบสอบถามตอนนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสำนักเรียนที่ท่านประกอบอยู่ในด้านต่าง ๆ ขอให้ท่านพิจารณาด้านองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดปัญหาและปัญหานั้น ๆ ซึ่งไม่ได้รับการแก้ไขหรือแก้ไขไปแล้วแต่สภาพนั้น ๆ ยังไม่หมดไป หรืออาจไม่มีปัญหานั้น ๆ เลือกลงในสำนักเรียนของท่าน

โปรดใส่เครื่องหมาย / ในช่องปัญหาที่มากน้อยตามสภาพที่ท่านเห็นสมควรเพียงระดับเดียว

ระดับ 5 หมายถึง เป็นปัญหามากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เป็นปัญหามาก

ระดับ 3 หมายถึง เป็นปัญหาน้อย

ระดับ 2 หมายถึง เป็นปัญหาน้อยที่สุด

ระดับ 1 หมายถึง ไม่เป็นปัญหาเลย

สภาพของปัญหา	ความสำคัญของปัญหา					ช่องนี้ สำหรับผู้วิจัย
	เป็นปัญหา					
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เป็นปัญหาเลย	
	5	4	3	2	1	[ ] [ ] [ ] 1-3
ก. เป้าหมายการศึกษา						
1. นโยบายและเป้าหมายในการจัดการศึกษาไม่ชัดเจน.....						[ ] 4
2. นโยบายและเป้าหมายในการทำงานของสำนักเรียนยังไม่กระจ่างชัด.....						[ ] 5
ข. หลักสูตร						
1. เนื้อหาวิชาทางบาลีไตรปิฎกที่เรียนเข้าใจยาก.....						[ ] 6
2. เนื้อหาวิชาที่เรียนไม่สอดคล้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้.....						[ ] 7
3. วิชาเกี่ยวกับพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ความจำมากกว่าการนำไปประยุกต์ปฏิบัติ.....						[ ] 8

สภาพของปัญหา	ความสำคัญของปัญหา					ช่องนี้ สำหรับผู้วิจัย
	เป็นปัญหา					
	มากที่สุด 5	มาก 4	น้อย 3	น้อย ที่สุด 2	ไม่เป็น ปัญหาเลย 1	
4. เนื้อหาวิชาทางบาลีไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับ สังคมยุคโลกาภิวัตน์.....						[ ] 9
5. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ยังไม่มี รายละเอียด ขอบข่ายของหลักสูตรที่ชัดเจน...						[ ] 10
6. การเรียนการสอนแต่ละสำนักเรียนไม่ค่อย สอดคล้องเป็นไปในแนวเดียวกัน.....						[ ] 11
ค. การบริหาร						
1. สำนักเรียนไม่มีการกำหนดโครงการและขั้นตอน การวางแผนการดำเนินงานไว้นั่นเอง.....						[ ] 12
2. ผู้บริหารสำนักเรียนมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมาก เกินไป.....						[ ] 13
3. ประชาชนทั่วไปมองไม่เห็นความสำคัญและ ประโยชน์ของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนก บาลี.....						[ ] 14
4. ขาดความร่วมมือระหว่างพระภิกษุสามเณรใน การปรับปรุงการดำเนินงานของสำนักเรียน...						[ ] 15
ง. งบประมาณ						
1. งบประมาณที่สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการ สอนไม่เพียงพอ.....						[ ] 16
2. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องยังไม่ให้การ สนับสนุนด้านงบประมาณอย่างจริงจัง.....						[ ] 17

สาขาของปัญหา	ความสำคัญของปัญหา					ช่องนี้ สำหรับผู้วิจัย
	เป็นปัญหา					
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เป็นปัญหาเลย	
	5	4	3	2	1	
๗. การวัดและการประเมินผล 1. ข้อสอบที่ใช้ในการวัดผล วัดได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน.....						[ ] 30
2. อาจารย์มีสอนคัดล้นคะแนนตามเกณฑ์ที่แม่กองบาลีสนาบหลวงวางไว้.....						[ ] 31
3. สำนักเรียนขาดการวัดและการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ.....						[ ] 32
4. มีการทุจริตในการสอบ.....						[ ] 33
5. มั่นกเรียนขาดสอบ.....						[ ] 34
6. มั่นกเรืบนสอบตก.....						[ ] 35

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาดะอับสรรค

คำชี้แจง แบบสอบถามตอนนี้เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาดะอับสรรคเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ขอให้ท่านโปรดให้ข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาดะอับสรรคเพื่อประโยชน์ของสำนักเรียนของท่านเอง

ปัญหาดะอับสรรค	ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาดะอับสรรค	สำหรับผู้วิจัย
1. เป้าหมายการศึกษา	....	[ ] 36
2. หลักสูตร	....	[ ] 37
3. การบริหาร	....	[ ] 38
4. งบประมาณ	....	[ ] 39
5. สถานที่เรียน	....	[ ] 40
6. บุคลากร	....	[ ] 41
7. การเรียนการสอน	....	[ ] 42
8. สื่อการเรียนการสอน	....	[ ] 43

5. สาเหตุของการบวช

☐ เพื่อการศึกษา	☐ ทดแทนบุญคุณ
☐ ศึกษาพระธรรมวินัย	☐ ฐานะยากจน
☐ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา	☐ ถูกบังคับ
☐ บวชตามประเพณี	☐ แก่บ้าน
☐ หาความสงบ	☐ อื่น (โปรดระบุ).....

6. อาชีพหลักของบิดา

☐ กสิกรรม	☐ นักธุรกิจ
☐ รับจ้าง	☐ พ่อบ้าน
☐ ค้าขาย	☐ ไม่ระบุ
☐ รับราชการ	

7. อาชีพหลักของมารดา

☐ กสิกรรม	☐ นักธุรกิจ
☐ รับจ้าง	☐ แม่บ้าน
☐ ค้าขาย	☐ ไม่ระบุ
☐ รับราชการ	

8. ระดับการศึกษาสูงสุดทางสายสามัญ

☐ ไม่ได้รับการศึกษาสายสามัญ	☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (เช่น ป.กศ.สูง / น.ม.)
☐ ป.4	☐ ปริญญาตรี
☐ ป.6 / ป.7 หรือเทียบเท่า	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
☐ ม.3 / ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า	
☐ ม.6 / ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า	

9. ระดับการศึกษาสูงสุดทางแผนกธรรม

☐ ไม่ได้รับการศึกษาทางแผนกธรรม	☐ นักธรรมโท
☐ นักธรรมตรี	☐ นักธรรมเอก

10. ขณะนี้ท่านกำลังศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในระดับ

☐ ประโยค 1-2	☐ เปรียญธรรม 6
☐ เปรียญธรรม 3	☐ เปรียญธรรม 7
☐ เปรียญธรรม 4	☐ เปรียญธรรม 8
☐ เปรียญธรรม 5	☐ เปรียญธรรม 9

ตอนที่ 2 สภาพของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย X ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง และเติมคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนดให้

ก. หลักสูตร

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

☐ เหมาะสมและครอบคลุมเป้าหมายของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี	
☐ เนื้อหามากเกินไป	☐ เนื้อหาน้อยเกินไป
☐ เนื้อหาซ้ำซ้อน	☐ เนื้อหายังไม่เหมาะสมกับผู้เรียน
☐ เนื้อหาไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์	
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

ข. งบประมาณ

1. ท่านต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีหรือไม่

☐ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น	
☐ ต้องเสียค่าใช้จ่าย ดังนี้	
☐ ใบสมัครเรียน	☐ เงินบำรุงการศึกษา
☐ เงินบำรุงห้องสมุด	☐ ค่าธรรมเนียมการสอบ
☐ ค่าวิทยบัตร	
☐ อุปกรณ์การศึกษา เช่น หนังสือเรียน เครื่องเขียนต่าง ๆ	
☐ ค่าเดินทางมาเรียน	
☐ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โปรดระบุ.....	

2. ถ้าท่านต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ท่านได้รับงบประมาณค่าใช้จ่ายจาก
- ( ) กิจนิมนต์ ( ) เงินทุนสำนักเรียน
 ( ) ผู้ศรัทธา ( ) กรมการศาสนา
 ( ) เจ้าอาวาส, พระอาจารย์ที่ดูแล ( ) ไม่ระบุ
 ( ) บิดามารดา

ค. สถานที่เรียน

2. สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเพียงพอหรือไม่
- ( ) เพียงพอ
 ( ) ไม่เพียงพอ เพราะ.....
 .....

ง. การเรียนการสอน

1. ท่านรู้สึกอย่างไรกับวิธีการสอนของครู
- ( ) พอใจ เพราะ.....
 ( ) ไม่พอใจ เพราะ.....
2. วิธีการสอนที่ครูใช้มากที่สุด คือ
- ( ) การอธิบายและให้จด ( ) การบรรยายประกอบการใช้อุปกรณ์
 ( ) การบรรยายอย่างเดี่ยว ( ) การอภิปราย
 ( ) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ( ) การตั้งคำถาม/ตั้งปัญหา
 ( ) การเล่านิทานประกอบ
 ( ) แปลตามแบบเรียนและแต่งตามแบบเรียน
 ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
3. ท่านเข้าเรียนในห้องเรียนสม่ำเสมอหรือไม่
- ( ) สม่ำเสมอ
 ( ) ไม่สม่ำเสมอ เพราะ.....

4. ท่านคิดว่าการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้ประโยชน์แก่ตัวท่านด้านใดมากที่สุด (โปรดเลือกข้อที่มีความสำคัญมากที่สุด)
- ( ) เป็นประโยชน์ต่อการเรียนในชั้นสูงต่อไป
  - ( ) เป็นประโยชน์ต่อการดำรงเพศบรรพชิตในด้านที่จะเข้าใจความเป็นมาของสังคมโดยรวม
  - ( ) เป็นประโยชน์ต่อการดำรงเพศบรรพชิตในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
  - ( ) เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและแปลคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์พระพุทธศาสนาภาษาบาลีอื่น ๆ
  - ( ) เข้าใจหลักพระพุทธศาสนามากขึ้น
  - ( ) ให้หลักในการดำเนินชีวิตและเข้าใจชีวิตดีขึ้น
  - ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
5. ท่านมั่นใจว่าจะเรียนจนจบเปรียญธรรม 9 ประโยค หรือไม่
- ( ) มั่นใจ
  - ( ) ไม่มั่นใจ เพราะ.....
และตั้งใจจะเรียนจนถึงระดับเปรียญธรรม.....ประโยค

สภาพของปัญหา	ความสำคัญของปัญหา					ข้อนี้ สำหรับผู้วิจัย
	เป็นปัญหา					
	มากที่สุด 5	มาก 4	น้อย 3	น้อย ที่สุด 2	ไม่เป็น ปัญหาเลย 1	
จ. การวัดและการประเมินผล						
1. ข้อสอบที่ใช้ในการวัดผลวัดได้ไม่ครอบคลุม เนื้อหาวิชาที่เรียน.....						☐ 21
2. อาจารย์ผู้สอนตัดสินคะแนนตามที่แม่งองบาลีวางไว้.....						☐ 22
3. สำนักเรียนขาดการวัดและการประเมินผลอย่าง สม่ำเสมอ.....						☐ 23
4. มีการทบทวนในการสอบ.....						☐ 24
5. นักเรียนขาดสอบ.....						☐ 25
6. มีนักเรียนสอบตก.....						☐ 26
7. ครูและนักเรียนไม่ให้ความสำคัญต่อการสอบ ประจำของสำนักเรียนเพราะถือว่าไม่ใช่การวัด และการประเมินผลอย่างเป็นทางการ.....						☐ 27

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

คำชี้แจง แบบสอบถามตอนนี้เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค
เกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ขอให้ท่านโปรดให้ข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไข
ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสำนักเรือนของท่าน

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค	สำหรับผู้วิจัย
1. สถานที่	....	[ ] 28
2. บุคคลากร	....	[ ] 29
3. การเรียนการสอน	....	[ ] 30
4. สื่อการเรียนการสอน	....	[ ] 31
5. การวัดและการประเมินผล	....	[ ] 32
6. ท่านต้องการให้รัฐบาลและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนด้านใดบ้าง เพื่อให้ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสามารถจัดได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ	....	[ ] 33
7. ท่านต้องการให้หน่วยงานเอกชนสนับสนุนด้านใดบ้าง เพื่อให้สามารถจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกบาลีได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ	....	[ ] 34
8. ข้อเสนอแนะในด้านอื่น ๆ.....	.....	[ ] 35

<p>ตอนที่ 5 ความต้องการทางการศึกษาของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย / ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง และ เล็มคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนดให้</p>	<p>สำหรับผู้วิจัย</p>
<p>1. ท่านต้องการให้สำนักเรียนช่วยเหลือในด้านใด..... .....</p>	<p>[ ] 36</p>
<p>2. ท่านมีความต้องการทางการศึกษาอื่น ๆ อีกหรือไม่ ( ) ไม่มี เพราะ..... ( ) มี คือ ( ) การศึกษาด้านอาชีพ ( ) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ( ) การศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิต เช่น การรักษาสุขภาพ ความรู้ ด้านโภชนาการ ( ) การศึกษาคือในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของสงฆ์ ( ) การศึกษาคือในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไป ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....</p>	<p>[ ] 37 [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] 38-43</p>
<p>3. ท่านต้องการให้สำนักเรียนมีบริการทางการเรียนการสอนด้านใดเพิ่มกว่าที่มีอยู่ใน ปัจจุบัน ....</p>	<p>[ ] 44</p>

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นางสาวบุรณิน ธานีรัฐ
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระเบียบกรมการศาสนา

ว่าด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี

พ.ศ. ๒๕๓๗

เพื่อให้การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น กรมการศาสนาจึงวางระเบียบ "ว่าด้วยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม" เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี พ.ศ. ๒๕๓๗"

ข้อ ๒. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ เป็นต้นไป

ข้อ ๓. ให้ยกเลิกระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยการจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี พ.ศ. ๒๕๓๑

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔. ในระเบียบนี้

๔.๑ "การศึกษาพระปริยัติธรรม" หมายความว่า การศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีสหามหลวง

๔.๒ "ศูนย์ครูพระปริยัตินิเทศก์" หมายความว่า หน่วยงานของสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษา และการศึกษาสงเคราะห์

๔.๓ "โรงเรียนพระปริยัติธรรม" หมายความว่า สถานที่ที่จัดให้มีการเรียนการสอนการศึกษาพระปริยัติธรรม

๔.๔ "โรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำตำบล" หมายความว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่จัดการศึกษา แผนกธรรม ครม-๓ ชั้น คือ นักธรรมตรี โท เอก และมีนักเรียนไม่น้อยกว่า ๕๐ รูป

๔.๕ "โรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำอำเภอ" หมายความว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่จัดการศึกษา ทั้งแผนกธรรม - บาลี และมีนักเรียนรวมกันไม่น้อยกว่า ๕๐ รูป แผนกบาลี ไม่น้อยกว่า ๑๕ รูป

๔.๖ "โรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัด" หมายความว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่จัดการศึกษา ทั้งแผนกธรรม - บาลี และมีนักเรียนรวมกันไม่น้อยกว่า ๑๐๐ รูป แผนกบาลีไม่น้อยกว่า ๓๐ รูป

๔.๗ "โรงเรียนพระปริยัติธรรมดีเด่น" หมายความว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมที่จัดการศึกษา ทั้งแผนกธรรม - บาลี มีนักเรียนรวมกันไม่น้อยกว่า ๑๕๐ รูป แผนกบาลีไม่น้อยกว่า ๕๐ รูป และมีผลการสอบแผนกธรรมได้ไม่น้อยกว่า ๕๐ รูป แผนกบาลีได้ไม่น้อยกว่า ๒๐ รูป

๔.๘ "สำนักเรียน" หมายความว่า สำนักงานหรือสถานที่ที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมใน ส่วนกลาง

๔.๙ "สำนักเรียนคณะจังหวัด" หมายความว่า สำนักงานหรือสถานที่ที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในส่วนภูมิภาค ในจังหวัดเจ้าสังกัด

๔.๑๐ "ครูสอนพระปริยัติธรรม" หมายความว่า พระภิกษุ หรือสามเณรเปรียญ และหรือสามเณรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรฝึกหัดครูสอนพระปริยัติธรรมของกรมการศาสนา ที่ทำการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

๔.๑๑ "ครูสอนธรรมศึกษา" หมายความว่า พระภิกษุ หรือสามเณรเปรียญ และหรือสามเณรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรฝึกหัดครูสอนพระปริยัติธรรมของกรมการศาสนา ที่ทำการสอนพระปริยัติธรรมในสถานศึกษา

๔.๑๒ "ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน" หมายความว่า พระภิกษุ หรือสามเณรเปรียญ และหรือสามเณรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรฝึกหัดครูสอนพระปริยัติธรรมของกรมการศาสนา ที่ทำการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา

๔.๑๓ "ครูสอนพระปริยัติธรรมอาสา" หมายความว่า ครูสอนพระปริยัติธรรม ที่สอนแผนกบาลีในโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดน พื้นที่ชนบทยากจน หรือพื้นที่ทุรกันดาร

๔.๑๔ "พระปริยัตินิเทศก์" หมายความว่า พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ ด้านการนิเทศการศึกษา การศาสนศึกษา และการศึกษาสงเคราะห์

หมวดที่ ๑

การจัดตั้ง การยุบเลิกและการดำเนินงาน

ข้อ ๕. วัดใดประสงค์จะขอจัดตั้ง หรือยุบเลิกโรงเรียนพระปริยัติธรรม ให้จัดทำเรื่องเสนอผ่านเจ้าคณะปกครองตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาอนุญาต เพื่อขึ้นทะเบียนหรือแก้ทะเบียนแล้วแต่กรณี แล้วรายงานให้กรมการศาสนาทราบ

ข้อ ๖. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดใดในส่วนกลาง ประสงค์จะขอยกฐานะขึ้นเป็นสำนักเรียน หรือสำนักเรียนใดในส่วนกลางประสงค์จะขอยุบเลิก ให้จัดทำเรื่องเสนอผ่านเจ้าคณะปกครองตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาส่งกรมการศาสนา เพื่อเสนอผ่านแม่กองธรรม แม่กองบาลีสนามหลวงพิจารณาให้ความเห็น แล้วนำเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อพิจารณาอนุญาต และให้กรมการศาสนาออกหนังสือไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๗. การศาสนศึกษาและการสอบไล่ประจำปี ให้เป็นไปตามหลักสูตรและวิธีการที่แม่กองธรรม แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด

ข้อ ๘. เพื่อการสถิติและข้อมูลทางวิชาการ การให้การสนับสนุนส่งเสริมให้สำนักเรียน ส่วนกลาง และสำนักเรียนคณะจังหวัด จัดทำรายงานผลการศาสนศึกษาประจำปีส่งถึงกรมการศาสนา ภายในวันที่ ๓๐ เมษายน ของทุกปี

ข้อ ๙. ให้จัดตั้งศูนย์ครูพระปริยัตินิกเทศก์ เพื่อเป็นหน่วยงานในการปฏิบัติงานด้านการศึกษา ศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ของจังหวัด โดยเจ้าคณะจังหวัดแต่งตั้งพระปริยัตินิกเทศก์ขึ้นเป็นหัวหน้าศูนย์ เพื่อกำกับ ควบคุม และบริหารงาน และให้บรรจุแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ได้จำนวนหนึ่ง โดยความเห็นชอบของกรมการศาสนา

ข้อ ๑๐. การแต่งตั้ง ถอดถอนพระปริยัตินิกเทศก์

๑๐.๑ เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งพระปริยัตินิกเทศก์ โดยความเห็นชอบของกรมการศาสนา

๑๐.๒ ในพื้นที่เขต หรืออำเภอหนึ่ง ให้มีพระปริยัตินิกเทศก์อย่างน้อย ๑ รูป เขตหรืออำเภอใด มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมมากกว่า ๓๐ สำนัก ให้แต่งตั้งเพิ่มเติมได้อีกในอัตราส่วนพระปริยัตินิกเทศก์ ๑ รูป ต่อโรงเรียนพระปริยัติธรรม ๓๐ สำนัก เศษของ ๓๐ สำนัก ถ้ามากกว่า ๑๕ สำนัก แต่งตั้งได้อีก ๑ รูป

๑๐.๓ พระปริยัตินิกเทศก์ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

๑๐.๓.๑ เป็นเปรียญอย่างต่ำเปรียญโท หรือศาสนศาสตร์บัณฑิต หรือ
พุทธศาสตร์บัณฑิต

๑๐.๓.๒ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม หรือธรรมศึกษา หรือครูสอนวิชาพระ
พุทธศาสนาในโรงเรียน หรือครูสอนพระปริยัติธรรมอาสาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๓ ปี

๑๐.๔ พระปริยัตินิกเทศก์พ้นจากตำแหน่งเมื่อมรณภาพ ลาสิกขา ลาออก ขาดการประชุมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเกินกว่า ๒ ครั้ง เจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัดให้ออก

ข้อ ๑๑. การแต่งตั้ง ถอดถอนครูสอนพระปริยัติธรรมอาสา

๑๑.๑ เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งครูสอนพระปริยัติธรรมอาสา โดยความเห็นชอบของกรมการศาสนา

๑๑.๒ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ๑ สำนัก แต่งตั้งครูสอนพระปริยัติธรรมอาสา ดังนี้

- โรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำอำเภอ แต่งตั้งได้ไม่เกิน ๒ รูป

- โรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัด แต่งตั้งได้ไม่เกิน ๔ รูป

- โรงเรียนพระปริยัติธรรมดีเด่น แต่งตั้งได้ไม่เกิน ๖ รูป

๑๑.๓ ครูสอนพระปริยัติธรรมอาสา ต้องเป็นเปรียญตั้งแต่ ป.ธ. ๓ ขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษาศาสตรบัณฑิต หรือพุทธศาสตรบัณฑิต

๑๑.๔ ครูสอนพระปริยัติธรรมอาสา พ้นจากตำแหน่งเมื่อ มรณภาพ ลาสิกขา ลาออก ขาดการประชุมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เกินกว่า ๒ ครั้ง เจ้าคณะจังหวัดให้ออก

ข้อ ๑๒. การแต่งตั้ง ถอดถอน ครูสอนพระปริยัติธรรม ครูสอนธรรมศึกษา และครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน

๑๒.๑ ครูสอนพระปริยัติธรรม และครูสอนธรรมศึกษา ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

๑๒.๑.๑ ครูสอนธรรมชั้นตรีหรือธรรมศึกษาตรี อย่างต่ำต้องเป็นนักธรรมชั้นโท หรือเป็นนักธรรมชั้นตรีที่เคยเข้าสอบนักธรรมชั้นโทในสนามหลวงมาแล้ว หรือเป็นเปรียญ

๑๒.๑.๒ ครูสอนธรรมชั้นโทหรือธรรมศึกษาโท อย่างต่ำต้องเป็นนักธรรมชั้นเอก หรือเป็นนักธรรมชั้นโทที่เคยเข้าสอบนักธรรมชั้นเอกมาแล้ว หรือเป็นเปรียญ

๑๒.๑.๓ ครูสอนธรรมชั้นเอก ต้องเป็นนักธรรมชั้นเอก หรือเป็นเปรียญ หรือผ่านการอบรมหลักสูตรฝึกหัดครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของกรมการศาสนา

๑๒.๑.๔ ครูสอนบาลี ต้องเป็นเปรียญ หรือผ่านการอบรมหลักสูตรฝึกหัดครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ของกรมการศาสนา

๑๒.๑.๕ ในท้องถิ่นที่กั้นคาน ถ้าเป็นการสมควรและจำเป็น จะให้ครูมิวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชั้นที่สอนเป็นครูก็ได้

๑๒.๒ ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ต้องเป็นนักธรรมชั้นเอกหรือเป็นเปรียญ หรือผ่านการอบรมหลักสูตรฝึกหัดครูสอนพระปริยัติธรรมของกรมการศาสนา

๑๒.๓ ในการแต่งตั้งและถอดถอนครูประจำโรงเรียนพระปริยัติธรรม และสถานศึกษา ให้เจ้าสำนักเสนอเรื่องผ่านเจ้าคณะปกครองตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้งหรือถอดถอน

๑๒.๓.๑ เมื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง ให้ออกใบตราตั้งไว้เป็นหลักฐาน
ตามแบบทำยระเบียบนี้

๑๒.๓.๒ เมื่อเจ้าคณะจังหวัดพิจารณาถอดถอน ให้ออกหนังสือไว้เป็นหลักฐาน

หมวดที่ ๒

การบริหาร

ข้อ ๑๓. ให้มีคณะกรรมการกลาง ประกอบด้วย ผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง ผู้แทนแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นที่ปรึกษา อธิบดีกรมการศาสนาเป็นประธาน ผู้อำนวยการกองศาสนศึกษาเป็นรองประธาน ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนสถาน ผู้อำนวยการกองแผนงาน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน เป็นกรรมการ หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๑๔. ให้คณะกรรมการกลาง มีอำนาจหน้าที่

๑๔.๑ พิจารณากำหนดนโยบาย

๑๔.๒ พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุน

๑๔.๓ ดูแลตรวจสอบและให้คำแนะนำส่งเสริมการจัดการศึกษา

๑๔.๔ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการกลางมอบหมาย

ข้อ ๑๕. ให้มีคณะกรรมการจังหวัด ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัดเจ้าสังกัด เป็นประธาน ศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธาน เจ้าคณะอำเภอและศึกษาธิการอำเภอทุกอำเภอ หัวหน้าศูนย์คูพระปริยัตินิเทศก์เป็นกรรมการ เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๑๖. คณะกรรมการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่

๑๖.๑ พิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุน

๑๖.๒ พิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ ปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติตามระเบียบนี้

๑๖.๓ ดูแลตรวจสอบและให้คำแนะนำส่งเสริมการจัดการศึกษา

หมวดที่ ๓

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๑๗. กรมการศาสนาจะพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมบาลี ตามกำลังงบประมาณที่ได้รับ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกลางกำหนด

ประกาศ ณ วันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๗

(นายจำเริญ เสกธีระ)

อธิบดีกรมการศาสนา

ประวัติผู้เขียน

นางสาวบุรทิน ขาภิรัฐ เกิดเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2515 ที่จังหวัดสุรินทร์
สำเร็จการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2535 เข้าศึกษา
ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา เมื่อปีการศึกษา 2536
ปัจจุบันทำงานที่ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (MTEC) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม